ACTELE RATATE

Actul ratat e o manifestare a incostientului privilegiata in special pentru cei care nu au acces la latura clinica, adica la tratamentul psihiatric si pentru ca in viata cotidiana asistam adesea la tot felul de acte ratate pe care le fac cei apropiati si de asemenea experimentam noi insine acest fenomen producand acte ratate. Este cel mai transparent dintre fenomenele prin intermediul caruia se manifesta inconstientul.

Conditii de posibilitate:

- *tulburare de moment;*
- *autorul actului ratat sa poata realiza in mod obisnuit actul respectiv in mod corect;*
- *autorul actului ratat sa fie capabil sa recunoasca justetea observatiilor celor care i-l semnaleaza;*
- *autorul actului ratat in primul moment sa aiba tendinta de a-l atribui hazardului sau neatentiei, adica tendinta de a incerca sa-l priveze de sens.*

Definire: actele ratate sunt fenomene psihice care rezulta din interferenta a doua intentii: pe de-o parte o intentie sau activitate constienta si pe de alta parte o intentie preconstienta sau chiar inconstienta.

Prima dimensiune a actului ratat, cea constienta, e in acelasi timp dimensiunea perturbata. Cealalta dimensiune, cea preconstienta, e dimensiunea perturbatoare. Actul ratat e o formatiune de compromis, o rezultanta care reprezinta in proportii diferite tendintele care il produc.

Freud – actul ratat e un fenomen psihic; inseamna ca:

- provine din alte fenomene psihice;
- nu e cauzat de fenomene organice si ca fiind un fenomen psihic, actul ratat are un sens;
- in spatele lui trebuie sa cautam o intentie, o tendinta.

Freud subliniaza autonomia psihicului cu somaticul. Introducerea actului ratat in psihologie e un merit al lui Freud si al psihanalizei. **Freud** – “*Psihologia pana acum n-a stiut despre existenta unor astfel de interferente si despre posibilitatea ca acestea sa produca fenomene ca actul ratat*”.

Conceptii non-psihanalitice:

1. ***Conceptia comuna*** – profanul nu acorda nici un fel de importanta actului ratat pentru ca in primul rand actele ratate nu au o semnificatie practica majora (desi exista acte ratate care au totusi o importanta practica vitala).
2. ***Conceptia prefreudiana*** – teoria fiziologica sau psihofiziologica – actul ratat s-ar datora unor disfunctionalitati de tipul tulburarilor in circulatia sangelui, oboselii, surescitarii, distragerii atentiei. Critica lui Freud la adresa acestor conceptii: actele ratate sunt produse si de persoanele care se afla in plinatatea formei psihice; performanta psihica nu e conditionata in mod necesar de concentrarea atentiei; reinvestirea cu atentie a unor automatisme produce perturbarea desfasurarii activitatii; atentia, concentrarea ei nu poate

sa anuleze un act ratat (ex: uitarea unui nume). Contributia factorilor psihofiziologici la producerea actelor ratate: dupa Freud, acesti factori nu sunt nici cauze, nici conditii necesare, ci sunt doar conditii favorizante.

3. ***Teoria fonetica*** – actele ratate sunt cauzate de raporturile fonetice, asemanari sau deosebiri intre diferite sunete. Freud considera ca aceste consonante sau disonante fonetice nu sunt altceva decat tot conditii favorizante.
4. ***Teoria hazardului*** – actele ratate si-ar datora existenta hazardului care ar exista si in viata psihica. Pozitia lui Freud e radical opusa in sensul ca pe baza unor fapte, Freud afirma ca in realitatea psihica nu exista hazard. Dupa Freud, in realitatea psihica exista un determinism riguros chiar daca uneori acest determinism e mascat de multiple medieri. Teoria determinismului sta la baza psihoterapiei psihanalitice (cauzala).

Clasificarea actelor ratate (criterii):

1. *dupa raportul de forte intre tendinta perturbata si cea perturbatoare (doua posibilitati):*
   - tendinta perturbatoare inlocuieste complet tendinta perturbata. Ex: presedintele Parlamentului din Viena la inceperea sedintei: “Declar sedinta inchisa”;
   - realizarea unui compromis intre tendinta perturbata si cea perturbatoare in asa fel incat ambele tendinte sunt reprezentate in rezultanta. Ex: pacienta vrand sa spuna “obstinatie” spune “obstinenta”. Asociatiile arata ca tendinta perturbatoare preconstienta consta in gandurile ei referitoare la perioada de abstinenta pe care o traversa in acel moment.

2. *dupa activitatea constienta perturbata:*
   - **rostirea gresita** – ex: psihanalistul Stekel fata de doi pacienti italieni pe care ii numea de fiecare data cu numele celuilalt: “Buna ziua dle Beloni” in loc de Ascoli si invers. Motivul subiacent: vroia sa-i arate fiecaruia dintre ei ca nu e singurul strain care vine la el si ca era un psihanalist foarte cautat;
   - **scrierea gresita** – ex: medic ce prescrie acelasi medicament in doze de 10 ori mai mari succesiv la 3 doamne in varsta. Motivul: era in legatura cu mama sa ce locuia impreuna cu fratele lui si era o piedica in calea amoroasa a lui; deplasand ostilitatea fata de mama sa spre cele 3 paciente;
   - **lectura gresita**;
   - **uitarea de nume** – ex: intr-una din calatoriile sale Freud are o discutie cu un tovaras de compartiment destul de cultivat si acesta da un citat in limba latina. In acest citat lipsea cuvantul “aliquis” (fara lichid). Motivul: prietena lui care in moemntul respectiv avea o intarziere de menstruatie (posibila sarcina);
   - **uitarea de intentii**;
   - **pierderea de obiecte** – ex: un barbat care primeste de la cumnatul sau o scrisoare in care acesta il mustra pe un ton destul de apasat “De altfel nu am nici timp si nici nu doresc sa incurajez superficialitatea si lenea ta”. A doua zi barbatul respectiv pierde stiloul pe care-l primise in dar de la acest cumnat pentru ca nu mai vroia nici o legatura cu el. Ex: o doamna care pierzandu-si mama s-a hotarat sa respecte perioada de doliu pana la capat

dar care spre sfarsitul perioadei de doliu se lasa antrenata de cativa prieteni si cumpara bilete la teatru. In ziua spectacolului constata ca a pierdut biletele. De fapt, tendinta inconstienta de a respecta doliul s-a impus in pofida dorintei constiente. Anumite critici pe care culturalismul american le-a adus psihanalizei freudiene sunt indreptatite. Conform lui Freud obiectul refularilor il constituie de regula tendintele instinctuale sexuale sau agresive prohibite cultural. Culturalistii americani sustin ca orice continut psihic poate face obiectul refularii daca in circumstantele respective e producator de conflict.

3. *dupa complexitatea actelor ratate*:
   - **simple** – constau dintr-un singur act ratat;
   - **complexe** – constau din mai multe acte ratate care se alimenteaza din aceeasi motivatie. Ex: un tanar care se inscrie intr-o Asociatie Literara in speranta ca in felul acesta isi va putea realiza mai usor dorinta de a i se pune in scena o piesa de teatru la care tinea foarte mult. In mometul in care a primit asigurarea de la conducatorul Asociatiei ca piesa ii va fi reprezentata a inceput sa “uite” sa se mai duca la intruniri. Apoi din scrupul moral s-a hotarat sa se duca vinerea urmatoare. Ajungand la sediu a constatat ca usile erau inchise si ca nu era nimeni. De data aceasta gresise ziua si s-a dus sambata. Ex: o doamna viziteaza Roma impreuna cu cumnatul ei ce cu aceasta ocazie primeste ca semn de recunoastere din partea comunitatii germane din Roma o medalie de aur. Trebuind sa plece acasa mai devreme, respectiva doamna constata ca a luat cu ea moneda de aur. Ii telegrafiaza cumnatului ca sa-l avertizeze ca moneda e la ea si ca i-o va trimite. Cautand moneda constata ca nu o gaseste.

Concluzii:

1. *Motivatia actului ratat: in general vorbind motivatia preconstienta sau inconstienta ce produce actul ratat tine de tendintele condamnate cultural, adica de tendintele sexuale, agresive, narcisice condamnate prin educatie si norme culturale.*

2. *Desi din punct de vedere al constiintei si al activitatilor constiente asemenea fenomene sunt considerate disfunctionale, din punct de vedere al inconstientului e vorba de acte reusite. Actul ratat ii arata omului, ca fiinta culturala, ca terenul pe care a construit edificiul impunator al culturii e un teren nesigur, miscator care in anumite circumstante pune in pericol reusitele culturale.*

Din punct de vedere clinic, actul ratat, in pofida aspectului sau modest, caracterului sau punctual, are o anumita importanta care deriva din spontaneitatea sa. Actul ratat produs in timpul orei de psihanaliza e supus imediat analizei, nu mai e timp pentru a intra in functiune elaborarea secundara ca in cazul visului si de asemenea prin transparenta sa el indica mai direct continutul inconstient sau preconstient care a fost mobilizat. Spre deosebire de interpretarea visului care lasa loc unui grad mai mare de intelectualizare, actul ratat are forta de convingere a evidentei.